

*До спеціалізованої вченої ради  
ДФ 26.236.014 у Інституті держави і  
права ім. В. М. Корецького НАН*

**ВІДГУК**  
**офіційного опонента кандидата юридичних наук, доцента**  
**Созанського Тараса Івановича**  
**на дисертацію Юсубова Костянтина Володимировича**  
**на тему**  
**«КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕВИКОНАННЯ**  
**СУДОВОГО РІШЕННЯ»,**  
**подану на здобуття ступеня доктора філософії**  
**за спеціальністю 081 «Право»**

**Актуальність обраної теми.** Дана робота присвячена розв'язанню науково-теоретичних та прикладних аспектів кримінальної відповідальності за невиконання судового рішення. Судові рішення є завершальним етапом судочинства і, відповідно до ст. 129 Конституції України, є обов'язковими до виконання. Держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку, саме тому чинним законодавством передбачено комплекс приписів, завданням яких є забезпечення належного виконання судових рішень.

Однак, на практиці зустрічаються випадки, коли не всі рішення суду виконуються, зокрема, йдеться про рішення Конституційного суду України (далі – КС України) або Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Відповідно до пункту 1 статті 46 Конвенції та частин першої статті 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» рішення ЄСПЛ є обов'язковими для виконання. Однак, наявність цих положень не вирішує проблематики, пов'язаної з невиконанням рішення суду.

Дослідження загальних питань кримінальної відповідальності за невиконання судових рішень проводилось у дисертаціях В.А.Головчука «Кримінально-правова охорона порядку виконання судових рішень» (м. Київ,

2012 р.), Г. І. Богонюк «Кримінально-правова характеристика невиконання судового рішення» (м. Львів, 2016 р.), М. О. Букач «Кримінальна відповідальність за невиконання судового рішення» (м. Харків, 2017 р.), О. Р. Романишин «Кримінально-правове забезпечення охорони порядку виконання судових рішень» (м. Київ, 2018 р.), В. В. Налуцишина «Кримінальна відповідальність за невиконання судового рішення за законодавством України та держав Європейського Союзу» (м. Львів, 2019 р.), О. С. Чорної «Кримінальна відповідальність за невиконання судового рішення» (м. Київ, 2021 р.), А. М. Терно «Кримінальна відповідальність за невиконання рішення Європейського Суду з прав людини» (Київ, 2021р.).

Незважаючи на таку значну кількість праць в теорії кримінального права з проблем невиконання рішення суду існує низка не вирішених проблемних аспектів, які стосуються даної теми. Зокрема, це питання про те, які саме злочини відносяться до таких, які посягають на порядок виконання судового рішення; про предмет злочину, передбаченого ст. 382 КК, а саме про приналежність до нього тих судових рішень, які не є предметом примусових виконавчих правовідносин; віднесення окремих діянь, пов'язаних з невиконанням судових рішень до кримінальних проступків; визначення форми вини у складах злочинів, які посягають на порядок виконання судового рішення. Крім цього, це питання щодо обґрунтованості закріплення кримінальної відповідальності за невиконання рішення ЄСПЛ та КС України, а також умисне недодержання висновку КС України, доцільності закріплення у КК спеціального виду звільнення від кримінальної відповідальності за невиконання судового рішення.

Викладені у вступі в та розділах основної частини роботи положення, які стосуються постановки проблеми в цілому, окремих її аспектів, переконують у тому, що відповідні питання є теоретично і практично важливими, та недостатньо розробленими в юридичній науці, а тому – перспективні для дослідження. Отже, тема рецензованої дисертації на здобуття ступеня доктора філософії у галузі права відповідає потребам сучасної юридичної науки, є

актуальною, а саме дослідження є своєчасним. Актуальність теми належно обґрунтована у вступі до дисертації.

**Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність** не викликає сумнівів, оскільки вони ґрунтуються на усталених у кримінально-правовій науці положеннях. Про належний рівень достовірності значною мірою свідчить опрацювання здобувачем вагомого обсягу літературних джерел з різних галузей наукових знань (240 найменувань), використання національного законодавства та міжнародних нормативно-правових актів, звернення до досвіду зарубіжних держав, аналіз судової практики із вказаної категорії справ.

*Достовірність, повноту та об'єктивність отриманих результатів* у значній мірі забезпечило використання автором комплексу загальнонаукових та спеціальних методів, які застосовувалися у взаємозв'язку. Зокрема, підготовка дисертаційного дослідження у контексті поставлених завдань ґрунтувалась на використанні *загальнофілософського (універсального), загальнонаукових та спеціальних методів*. Оскільки *загальнофілософський (універсальний) метод*, серед іншого, характеризується такими ознаками як всебічність розгляду; конкретно-історичний підхід; роздвоєння цілого і пізнання його протилежних сторін; єдність кількісного і якісного аналізу; пізнання від явища до сутності і від менш глибокої до більш глибокої сутності, його було застосовано при розгляді злочинів, які посягають на порядок виконання судового рішення, та взаємозалежності понятійного апарату КК при визначенні ознак зазначених злочинів (розділ 2).

Серед *загальнонаукових методів* при підготовці дисертаційного дослідження були використані *загальнологічні, теоретичні та емпіричні методи*. Зокрема, такі *загальнологічні методи* як *індукція і дедукція, аналіз і синтез*, визначили структуру дисертаційного дослідження, а також вивчення окремих питань кваліфікації складів злочинів, які посягають на порядок виконання судового рішення (підрозділи 2.2, 2.4, 3.1, 3.2.). Серед *теоретичних методів* були використані: *історичний метод* – для дослідження історичного розвитку і сучасного стану законодавства про кримінальну відповідальність за

порушення порядку виконання судових рішень (підрозділ 1.3.); *системно-структурний* – для надання кримінально-правової характеристики складів зазначених злочинів (розділ 2); *порівняльно-правовий* – для висвітлення особливостей кримінальної відповідальності за порушення порядку виконання судових рішень за законодавством зарубіжних країн (підрозділ 1.4). *Метод моделювання* застосовувався при випрацюванні пропозицій для вдосконалення положень КК та КУпАП (розділ 2). *Емпіричний метод* було використано при дослідженні емпіричної інформації – статистичних та аналітичних відомостей ДСА України, Міністерства юстиції України, правозахисних організацій (розділ 1.2).

Таким чином, автор у своїй роботі продемонстрував високий теоретичний рівень викладу матеріалу, логіку дослідження, вміння застосовувати різноманітні методи наукового пізнання та аналізувати законодавчі акти, коректно полемізувати з іншими авторами, аргументовано відстоювати власну точку зору як щодо предмету дослідження, так і щодо фундаментальних питань кримінальної відповідальності за невиконання судових рішень, узагальнювати загальні науково та практично значущі висновки.

Усе це забезпечило обґрунтованість та достовірність сформульованих у дисертації наукових положень, висновків і рекомендацій.

**Наукова новизна одержаних результатів.** До ключових положень, що містять наукову новизну слід віднести такі:

обґрунтовано неефективність кримінальної відповідальності за невиконання рішень ЄСПЛ, а також рішень та висновків КС України, з врахуванням правової природи та особливостей зазначених актів;

встановлено, що зміст статей 471, 472 КПК не дає підстав для диференціації покарання в контексті його відбування на таке, що призначено судом у загальному порядку, та таке, на призначення якого надано згода засудженим. З огляду на це норму, передбачену ст. 389-1 КК, не можна розглядати як спеціальну норму, яка встановлює кримінально-правові наслідки ухилення від відбування покарання, призначеного при затвердженні угоди судом;

визначено, що злочин, передбачений ст. 389-2 КК характеризується адміністративною преюдицією, оскільки формулювання «продовження ухилення від відбування суспільно корисних робіт» охоплює одне й те саме діяння, яке є підставою для притягнення і до адміністративної, і до кримінальної відповідальності;

аргументовано, що доповнення ст. 382 КК положеннями про те, що особа, яка вчинила діяння, передбачені ч. 1 цієї статті, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона до притягнення до кримінальної відповідальності повністю здійснила виконання судового рішення, не зможе стати дієвим засобом для вирішення проблем, пов'язаних із невиконанням судового рішення

положення про основні чинники криміналізації невиконання судового рішення, до яких віднесено: 1) суспільну небезпечність діяння, яка посягає на авторитет правосуддя, оскільки саме виконання судового рішення являє собою одну з гарантій доступності правосуддя; 2) значну поширеність цих суспільно небезпечних діянь та неефективність державного механізму запобігання, які дали підстави для констатації ЄСПЛ системного характеру невиконання судових рішень в Україні; 3) необхідність виконання міжнародних зобов'язань, що випливають з членства України в Раді Європи та визнання юрисдикції ЄСПЛ, що зумовлює здійснення заходів загального характеру та забезпечення виконання рішень національних судів, постановлених за результатами перегляду судового рішення у разі встановлення ЄСПЛ порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом;

підхід до визначення об'єктів злочинів, які посягають на порядок виконання судового рішення, в контексті чотирьохчленної класифікації об'єкта злочину, враховуючи поліоб'єктність злочинів проти правосуддя;

положення про розмежування невиконання судового рішення та перешкоджання виконанню судового рішення. На відміну від невиконання судового рішення, зміст якого полягає у бездіяльності, перешкоджання виконанню судового рішення характеризується активними діями, вчиненими з метою недопущення виконання судового рішення;

положення про те, що застосування заходів кримінально-правового характеру не може здійснюватись у тих випадках, коли особі інкриміновано вчинення злочинів, передбачених ч. 1 та ч. 4 ст. 382 КК, що водночас не виключає обґрунтованості внесення до переліку статей, передбачених у ст. 96-3 КК, злочину, передбаченого ч. 2 та ч. 3 ст. 382 КК, таким чином запровадивши захід кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб у провадженнях про злочини, які посягають на порядок виконання судового рішення;

положення про предмет злочину, передбаченого ст. 382 КК, а саме про приналежність до нього тих судових рішень, які не є предметом примусових виконавчих правовідносин;

позиції щодо застосування зарубіжного досвіду регулювання кримінальної відповідальності за злочини, що посягають на порядок виконання судового рішення в контексті альтернативних моделей закріплення норм відповідних норм у законодавствах різних зарубіжних держав, передусім, обумовлених національними особливостями кримінального законодавства, зокрема, відокремленням, або навпаки, невідокремленням правосуддя як окремого об'єкта правової охорони;

підхід щодо визначення ознаки істотної шкоди, відповідно до якого, розуміння істотної шкоди, сформульоване у примітці до ст. 364 КК, має бути поширеним не лише на статті 364-365 КК, але й на інші діяння, передбачені КК, в тому числі на ч. 3 ст. 382 КК;

положення про те, що у ст. 390 КК передбачені різні за змістом діяння, які водночас є і ухиленням від відбування покарання, і порушенням режиму відбування покарання, з огляду на що є доцільним викласти цю статтю у новій редакції, розділивши ці діяння у різних частинах статті та змінивши назву на таку, яка б відображала зміст цих діянь;

положення про службову особу як суб'єкта злочину, передбаченого ч. 3 ст. 382 КК, що характеризується встановленням кола його службових обов'язків, з яких має випливати, що до компетенції саме цієї службової особи, а не інших службових осіб юридичної особи, входить вчинення дій, спрямованих на виконання судового рішення.

Також й інші наукові положення, які сформульовані в дисертації та в опублікованих працях, містять елементи наукової новизни та у значній мірі удосконалюють сучасне наукове пізнання питання кримінальної відповідальності за невиконання судового рішення.

**Оцінка змісту дисертації та її оформлення.** Зміст і структура дисертації відповідає меті та завданням, які сформульовані дисертантом, а також відображають її актуальність та наукову новизну. Дисертація характеризується логічним наповненням, відповідно до змісту, структура якого забезпечує комплексність та системність опрацювання проблематики кримінальної відповідальності за невиконання судового рішення.

Структура дисертації побудована логічно, у відповідності до поставлених перед дослідженням завдань. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, які містять десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

**У розділ 1 «Теоретичні засади дослідження кримінальної відповідальності за невиконання судового рішення»** міститься три підрозділи.

*Підрозділ 1.1 «Сучасний стан дослідження кримінально-правової охорони порядку виконання судового рішення»* демонструє, що дослідження кримінальної відповідальності за невиконання судового рішення проведене попередніми дослідниками спрямовувалось на вивчення питань, пов'язаних з кримінально-правовою характеристикою та проблемами кваліфікації, відтак питання кримінально-правової охорони порядку виконання судових рішень потребує детальнішого дослідження. Автор узагальнює основні проблемні питання відповідної теми, які нині є невирішеними і потребують уточнень чи додаткової аргументації, а відтак і наукового осмислення та вирішення.

*У підрозділі 1.2 «Соціальна обумовленість кримінальної відповідальності за невиконання судового рішення»* наголошено на тому, що до основних чинників (підстав, факторів, критеріїв) криміналізації невиконання судового рішення слід віднести: 1) суспільну небезпечність поведінки, яка посягає на авторитет правосуддя, оскільки саме виконання судового рішення являє собою одну з

гарантій доступності правосуддя; 2) значну поширеність цієї суспільно небезпечної поведінки, що дало підстави для констатації ЄСПЛ системного характеру невиконання судових рішень в Україні; 3) необхідність виконання міжнародних зобов'язань, що випливають з членства України в Раді Європи та визнання юрисдикції ЄСПЛ, що зумовлюють здійснення заходів загального характеру.

У підрозділі 1.3 «Історичний розвиток та сучасний стан законодавства про кримінальну відповідальність за порушення порядку виконання судових рішень» з'ясовано, що норми, які встановлювали покарання за невиконання судового рішення, містились у багатьох пам'ятках права на різних історичних етапах. До появи перших кодифікованих кримінально-правових актів можна вести мову про правові наслідки невиконання судових рішень, а не про регламентацію кримінальної відповідальності за невиконання судового рішення, що обумовлено відсутністю поділу права на галузі, що унеможливило твердження про те, що забезпечення виконання рішення суду здійснювалось виключно кримінально-правовими засобами.

Підрозділ 1.4 «Кримінальна відповідальність за порушення порядку виконання судових рішень за законодавством зарубіжних країн» розкриває положення про зарубіжний досвід врегулювання кримінальної відповідальності за невиконання судового рішення, а також про особливості регулювання кримінальної відповідальності за злочини проти порядку виконання обвинувального вироку суду, яким особу засуджено до покарання, пов'язаного з обмеженням свободи у державах Європейського Союзу, до яких належать:

- 1) кваліфікація пособництва втечі з місця позбавлення волі як окремого злочину;
- 2) встановлення кримінальної відповідальності лише за кваліфікований вид втечі з місця позбавлення свободи;
- 3) закріплення кримінальної відповідальності особи, яка організувала втечу з місця позбавлення свободи з одночасним притягненням особи, яка вчинила втечу, до дисциплінарної, а не до кримінальної відповідальності;
- 4) встановлення кримінальної відповідальності за незаконні звільнення з місця позбавлення волі та пом'якшення режиму відбування покарання, а також застосування більш тяжких видів покарань відносно



суб'єктів злочинів проти кримінально-виконавчої системи, що є службовими особами.

**Розділ 2 «Кримінально-правова характеристика складів злочинів, які посягають на порядок виконання судового рішення»** складається з двох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Об'єкт злочинів, які посягають на порядок виконання судового рішення»* автор досліджує питання щодо об'єкту та предмету відповідних складів злочинів.

Обґрунтовано висновок про те, що з огляду на поліоб'єктність злочинів проти правосуддя доцільним є застосування чотирьохчленної класифікації об'єкта злочину. Якщо родовим об'єктом злочинів, які посягають на порядок виконання судового рішення є правосуддя, то видовим об'єктом – порядок виконання судового рішення. Визначено безпосередні об'єкти злочинів, передбачених статтями 382, 388, 389-390-1, 393-395 КК.

У підрозділі 2.2. *«Об'єктивна сторона злочинів, які посягають на порядок виконання судового рішення»* проведено дослідження ознак об'єктивної сторони злочинів, передбачених статтями 382, 388, 389-390-1, 393-395 КК. З огляду на бланкетний спосіб викладу норми, закріпленої у ст. 382 КК, встановлено, що обов'язкові для виконання приписи визначені не лише безпосередньо у судовому рішенні, але й приписами нормативно-правових актів, які регламентують порядок виконання судового рішення. Обґрунтовано, що часткове виконання судового рішення має значення при встановленні ознак умислу на подальше невиконання судового рішення, а, отже, має розглядатись у контексті ознак суб'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 382 КК.

Заслуговує на підтримку позиція автора щодо необхідності єдиного підходу до тлумачення термінів, що використовуються у КК України. Зокрема, автор вірно зазначає, що зміст кримінально-правової норми слід тлумачити у системному зв'язку з іншими положеннями КК та з метою уніфікованості термінології кримінального закону, розуміння істотної шкоди, сформульоване у примітці до ст. 364 КК, має бути поширеним не лише на статті 364-365 КК, але й

на інші діяння, передбачені КК, в тому числі на діяння, за яке встановлено відповідальність ч. 3 ст. 382 КК.

У підрозділі 2.3. «Суб'єкт злочинів, які посягають на порядок виконання судового рішення» детально проаналізовано суб'єкт кожного складу злочину що є предметом дослідження. Визначено ознаки суб'єктів злочинів, які посягають на порядок виконання судового рішення. Встановлено, що вік, як ознака суб'єктів зазначеного злочину, визначається відповідно до ст. 18 КК або є диференційованою ознакою в залежності від виду покарання, призначеного особі і від якого особа ухиляється, а також віку, з якого до особи застосовується запобіжний захід у вигляді тримання під вартою або адміністративне стягнення у виді суспільно корисних робіт.

У підрозділі 2.4. «Суб'єктивна сторона злочинів, які посягають на порядок виконання судового рішення» наведено аргументи на користь того, що злочини, які посягають на порядок виконання судового рішення, характеризуються виключно умисною формою вини.

Слушно і аргументовано констатовано, що мета, яку поставила перед собою особа, здійснюючи втечу з місця позбавлення волі, арешту або з під варти, не має значення для кваліфікації злочину, передбаченого ст. 393 КК.

**Розділ 3 «Окремі питання вдосконалення кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, що посягають на порядок виконання судового рішення» містить два підрозділи.**

Підрозділ 3.1 «Запровадження заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб у провадженнях про злочини, які посягають на порядок виконання судового рішення» присвячений розгляду тих науково обґрунтованих пропозицій, які так чи інакше спрямовані на удосконалення процедури виконання судових рішень. Імпонує позиція автора, де він зазначає, що системний характер проблеми невиконання судових рішень та імовірність заподіяння істотної шкоди інтересам фізичних або юридичних осіб в разі невиконання судового рішення або вчинення незаконних дій щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації, свідчить про те, що застосування такого заходу кримінально-

правового характеру як ліквідація юридичної особи в таких випадках є обґрунтованим. Доцільною також є пропозиція внести до переліку статей, передбачених у ст. 96-3 КК, злочин, передбачений ст. 382 КК, таким чином запровадивши застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб у провадженнях про злочини, які посягають на порядок виконання судового рішення.

*У підрозділі 3.2 «Встановлення спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, що посягають на порядок виконання судового рішення»* вказано, що мотивація особи щодо самостійного усунення шкоди є єдиною метою, яку може досягнути запровадження спеціального виду звільнення від кримінальної відповідальності. Крім цього, Загальна частина чинного КК передбачає значну кількість засобів, спрямованих на реалізацію принципу економії кримінальної репресії. Однак, автор наполягає на необхідності доповнення ст. 382 КК положеннями про те, що особа, яка вчинила діяння, передбачені ч. 1 цієї статті, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона до притягнення до кримінальної відповідальності повністю здійснила виконання судового рішення, не зможе стати дієвим засобом для вирішення проблем, пов'язаних із невиконанням судового рішення

Дисертація виконана українською мовою. Стиль викладення матеріалу – науковий. Порушень академічної доброчесності опонентом не виявлено.

Дисертаційне дослідження К.В. Юсубова містить вагомі результати, які в сукупності вирішують важливу наукову проблему кримінального права, а також забезпечують розв'язання цілого ряду практичних питань. Викладені в ньому наукові положення заповнюють низку прогалин, які існували в теорії кримінально-правової науки, є основою для подальших досліджень, вдосконалення правозастосування, юридичної освіти.

**Теоретичне та практичне значення** дисертаційної роботи підтверджується можливістю використання розроблених дисертантом рекомендацій, положень та пропозицій у науковій, законотворчій, науково-педагогічній діяльності та правозастосуванні.

Поряд з вищезазначеними позитивними аспектами роботи, вона містить і деякі дискусійні положення, зокрема:

1. В роботі автор послуговується терміном «злочини, які посягають на порядок виконання судового рішення», хоча, за змістом роботи очевидно, що мова йде про кримінальні правопорушення, які посягають на порядок виконання судового рішення, адже не всі з аналізованих складів є злочинами, окремі з них є кримінальними проступками (наприклад, ст. 389-1, ч1 та 2 ст. 389 КК України). Так ситуація склалась, мабуть, тому, що у роботі немає окремого підрозділу, який би визначив зміст та обсяг цього поняття, а відтак по-перше – дав би змогу обґрунтувати, чому саме ці склади кримінальних правопорушень складають предмет цього дослідження, по-друге – чітко розмежувати, які з кримінальних правопорушень, що є предметом дослідження, відносяться до злочинів, а які до проступків.

2. Потребує окремого додаткового пояснення позиція автора, викладена у пункті 3 наукової новизни одержаних результатів. Зокрема, автор зазначає, що злочин, передбачений ст. 389-2 КК характеризується адміністративною преюдицією, оскільки формулювання «продовження ухилення від відбування суспільно корисних робіт» охоплює одне й те саме діяння, яке є підставою для притягнення і до адміністративної, і до кримінальної відповідальності. Пояснення потребує позиція автора щодо розуміння ним адміністративної преюдиції у кримінальному праві та конкуренції норми про адміністративне правопорушення з нормою про кримінальне правопорушення. Зокрема, чи виникає конкуренція між адміністративно-правовою та кримінально-правовою нормами, у тих випадках, коли кримінально-правова норма містить адміністративну преюдицію, і якщо виникає, то як вона повинна вирішуватись.

3. Досить сміливо автором запропоновано в пункті 1 наукової новизни одержаних результатів визнати неефективною кримінальну відповідальність за невиконання рішень ЄСПЛ, а також рішень та висновків КС України, з врахуванням правової природи та особливостей зазначених актів, на сторінці 115 роботи автором зроблено висновок про те, що існування

невизначених правових ситуацій, які не дозволяють відмежовувати неправильне правозастосування та злочинну поведінку, свідчить про доцільність декриміналізації норми про притягнення до кримінальної відповідальності за невиконання рішення КС України, але в подальшому змін до відповідної статті не запропоновано. Тому хотілось би почути: чи не змінилась позиція автора, чи не суперечить цей висновок критеріям криміналізації, виділеним автором у цій роботі, та чи потрібно вносити відповідні зміни до ст. 382 КК України?

4. Відстоюючи позицію про недоцільність запровадження спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності при вчиненні злочинів, які посягають на порядок виконання судового рішення ( сторінки 201-202), з чим я категорично погоджуюсь, автором одночасно висловлено позицію про можливість звільнення особи за самовільне залишення місця обмеження волі (ч. 1 ст. 390 КК) та втечу з місця позбавлення волі, вчинену за відсутності ознак, передбачених ч. 2 ст. 393 КК (ч. 1 ст. 393 КК) на підставі ч. 2 ст. 11 КК, тобто на підставі малозначності. Така позиція автора потребує певного пояснення, оскільки видається сумнівним вважати, що малозначність діяння є підставою саме звільнення від кримінальної відповідальності.

5. Автором в пункті 12 наукової новизни одержаних результатів зазначено, що враховано досвід зарубіжних держав у регулюванні кримінальної відповідальності за злочини, що посягають на порядок виконання судового рішення. У висновках до роботи на сторінці 208 зазначено лише про відмінності між законодавством держав-членів ЄС та законодавством України. З вище викладеного складно зробити висновок про те, чи вважає автор за доцільне, на підставі проведеного аналізу законодавства закордонних держав, впровадити його окремі положення в українське законодавство.

Загалом висловлені критичні зауваження істотно не впливають на позитивну оцінку дисертаційного дослідження, оскільки більшість із них є дискусійними або можуть бути предметом обговорення в ході прилюдного захисту дисертації.

**Повнота викладу наукових положень в опублікованих працях.**  
Результати дослідження повною мірою відображені в наукових статтях і тезах

доповідей автора на наукових і науково-практичних конференціях. Основні результати дисертації висвітлено у 9 наукових працях, із яких 4 статті – у наукових фахових виданнях України, 2 статті – в іноземних наукових виданнях, а також 3 тези доповідей на науково-практичних конференціях.

**ВИСНОВОК:** дисертація Юсубова Костянтина Володимировича на тему «Кримінальна відповідальність за невиконання судового рішення» є самостійною, комплексною, завершеною працею, що містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв’язують конкретне наукове завдання – вироблення пропозицій щодо вдосконалення та розробки теоретичних засад регулювання кримінальної відповідальності за злочини, які посягають на порядок виконання судового рішення.

Представлена робота характеризується необхідними для такого дослідження компонентами: критичний аналіз попередніх дослідників проблеми, пов’язаної з кримінальною відповідальністю за невиконання судових рішень, органічне поєднання різних методів пізнання, звернення до досягнень різних галузей права та даних суспільних наук. Дисертація містить наукові положення, висновки, які вперше пропонуються в юридичній науці, сформульовано ряд важливих наукових пропозицій та рекомендацій для правозастосовної діяльності, які в сукупності вирішують важливу теоретичну та практичну проблему кримінальної відповідальності за невиконання судового рішення.

Дисертація відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 03 квітня 2019 року № 283); Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167; вимогам до оформлення дисертацій, затверджених наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40. Автор

дисертації Юсубов Костянтин Володимирович заслугове на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

*Офіційний опонент –*

Перший проректор Львівського державного  
університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент



**Т.І. Созанський**